

Sygn. akt III Ca 20/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2014r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący - Sędzia: SO Urszula Kapustka

Protokolant: insp. Jadwiga Sarota

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2014r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.

przeciwko M. M.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Gorlicach

z dnia 2 grudnia 2013 r., sygn. akt I C 67/13 upr.

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 300 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt III Ca 20/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2.12.2013 r. Sąd Rejonowy w Gorlicach w sprawie z powództwa (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. przeciwko M. M. oddalił powództwo (pkt I sentencji) i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt II sentencji).

Sąd Rejonowy ustalił, iż pozwany M. M. zawarł z Wyższą Szkołą (...)w W. umowę na semestr I roku akademickiego 2008/2009 rozpoczynający się od 1.10.2008 r., na mocy której uczelnia zobowiązała się zapewnić pozwanemu miejsce na Wydziale Pedagogicznym oraz odpowiednie warunki do pobierania nauki i jej ukończenia, jak też pokryć wszystkie koszty związane z zabezpieczeniem procesu nauczania, zaś pozwany zobowiązał się dołożyć maksimum wysiłku, aby studia przyniosły mu jak najwięcej korzyści, przestrzegania regulaminów studiów oraz przepisów zawartych w innych dokumentach regulujących tok nauki i życie szkoły.

Zgodnie z umową czesne za rok akademicki wynosiło 2 600 zł i płatne było w 10 ratach. Przy zapisie student wpłacał wpisowe w wysokości 400 zł, które nie podlegało zwrotowi i I ratę za październik w wysokości 260 zł. Kolejne raty w wysokości po 260 zł płatne były: do 5 października II rata, do 5 listopada III rata, do 5 grudnia IV rata, do 5 stycznia V rata, do 5 lutego VI rata, do 5 marca VII rata, do 5 kwietnia VIII rata oraz w wysokości 520 zł do 5 maja IX i X rata.

Zgodnie z umową w przypadku naruszenia zasad płatności, następowało naliczanie odsetek. Student miał prawo wycofać wniesione czesne, jeśli zgłosił rezygnację przed rozpoczęciem I roku studiów, zaś w przypadku rezygnacji po rozpoczęciu roku akademickiego zwrot czesnego nie przysługiwał.

Należności wynikające z kontraktu zawartego pomiędzy (...) w W. i pozwanym nie zostały uregulowane przez M. M. w całości. W szczególności nie dokonał on wpłaty 7 rat czesnego po 260 zł płatnych do: 5.10.2008 r., 5.11.2008 r., 5.12.2008 r., 5.01.2009 r., 5.02.2009 r., 5.03.2009 r. i 5.04.2009 r.

Decyzją Dziekana Wydziału (...) w W. z dnia 28.04.2009 r. pozwany M. M. został skreślony z listy studentów Wyższej Szkoły (...)w W. w związku z niewniesieniem opłat związanych z odbywaniem studiów i nieuzyskaniem zaliczenia semestru w określonym czasie.

W dniu 25.07.2011 r. została zawarta umowa sprzedaży wierzytelności pomiędzy Wyższą Szkołą (...)w W. a powodem (...)spółka z o.o. w W.. Powód nabył wierzytelność wobec pozwanego M. M. w kwocie 1 820 zł, informując pozwanego o nabyciu pismem z dnia 26.07.2011 r. i wzywając go do zapłaty w terminie 21 dni kwoty 2 422,58 zł, w tym tytułem nieopłaconego czesnego kwoty 1 820 zł i tytułem odsetek kwoty 602,58 zł.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy zważył, że działalność polegająca na świadczeniu przez uczelnię niepaństwową odpłatnych usług edukacyjnych w sposób spełniający wymogi uznania tej działalności za działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, pozwala na uznanie podmiotu świadczącego takie usługi za przedsiębiorcę i zastosowanie trzyletniego terminu przedawnienia.

Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne (art. 120 § 1 k.c.). Pozwany zobowiązany był do zapłaty należności z tytułu rat czesnego do 5 dnia każdego miesiąca. Nie zostały zapłacone należności wymagalne do 5.10.2008 r., 5.11.2008 r., 5.12.2008 r., 5.01.2009 r., 5.02.2009 r., 5.03.2009 r. i do 5.04.2009 r. Skoro pozew został wniesiony w dniu 30.11.2012 r., a zatem po upływie 3 lat liczonych od powyższych dat, Sąd Rejonowy uznał za skuteczny podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia.

W tym stanie rzeczy, Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie jest niezasadne i je oddalił, a o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Powyższy wyrok zaskarżył powód apelacją, w której zarzucił obrazę art. 118 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na wadliwym przyjęciu, że roszczenie o zapłatę czesnego stanowi roszczenie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, podczas gdy jego zdaniem ;

a) uczelnia wyższa może prowadzić działalność gospodarczą, ale jedynie w formie organizacyjnie i finansowo wydzielonej od działalności podstawowej, tj. kształcenia studentów;

b) prowadzenie przez uczelnie wyższe działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej nigdy nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, która to ustawa jest naczelnym aktem w zakresie działalności gospodarczej w systemie prawa prywatnego i publicznego i jej celem jest harmonizacja przepisów o działalności gospodarczej m.in. z kodeksem cywilnym;

c) lektura uzasadnienia ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i prac legislacyjnych przekonuje, iż intencją ustawodawcy było utrzymanie, iż prowadzenie przez uczelnie działalności dydaktycznej nie stanowi działalności gospodarczej;

d) działalność edukacyjna uczelni wyższych, w tym niepaństwowych, stanowi wykonywanie zadań publicznych, przez co nie stanowi działalności gospodarczej, pomimo iż może mieć charakter odpłatny;

e) ustawodawca wyraźnie zastrzegł w art. 99 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, że opłaty za świadczone usługi edukacyjne nie mogą przekraczać kosztów ponoszonych w zakresie niezbędnym do uruchomienia i prowadzenia w danej uczelni, odpowiednio studiów;

f) działalność gospodarcza, o której mowa w art. 118 k.c. to ta, o której mowa w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 2 741,27 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości czterokrotności stawki minimalnej określonej w § 13 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. z uwagi na duży nakład pracy pełnomocnika, charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Domagał się również wyznaczenia rozprawy w trybie art. 505¹⁰ § 2 k.p.c. i jej przeprowadzenia także pod nieobecność powoda.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Stosownie do treści przepisu art. 505¹³ § 2 k.p.c. jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

W ocenie Sądu Okręgowego umowa o świadczenie usług edukacyjnych jest umową cywilną, a więc do świadczeń z tej umowy należy odpowiednio stosować przepisy art. 750 k.c. w zw. z art. 751 pkt. 2 k.c., w tym także okresy przedawnienia.

Przepis art. 751 pkt. 2 k.c. posługuje się bardzo ogólnym pojęciem „roszczenia z tytułu nauki” i nie ma przeszkód do jego stosowania w przypadku dochodzenia przez uczelnię wyższą (ewentualnie jego następcę prawnego) opłat czesnego za studia i usługi edukacyjne. Wymóg stosowania powołanego przepisu jedynie do roszczeń podmiotów w nim określonych, również nie wyłącza możliwości powołania się na dwuletni termin przedawnienia. Z treści przepisu art. 751 k.c. wynika, że dwuletnie przedawnienie dotyczy nie tylko roszczeń o wynagrodzenie przysługujące osobom, które prowadzą działalność gospodarczą, ale również roszczeń przysługujących osobom, które - nie prowadząc działalności gospodarczej - stale trudnią się czynnościami danego rodzaju. Nie ulega wątpliwości, iż w przypadku należności przysługującej tytułem czesnego chodzi o wynagrodzenie za spełnione czynności przysługujące podmiotowi, który stale trudni się czynnościami danego rodzaju (art. 751 pkt 1 k.c.).

Nie można zakwestionować okoliczności, że poprzednik powoda stale trudnił się świadczeniem usług edukacyjnych. Nie są to okazjonalnie podejmowane czynności, gdyż wynikają z ustawowo określonych zadań tego podmiotu jako szkoły wyższej. Są to czynności o charakterze powtarzalnym, których wykonywanie stanowi stałe zajęcie tej uczelni i przynosi stały (nie koniecznie wyłączny) dochód. Już w tym zakresie przywołany przepis znajdzie zatem zastosowanie w konkretnej sprawie.

Niezależnie od tego wskazać trzeba, że w art. 751 pkt 1 k.c. przez przedsiębiorstwo należy rozumieć prowadzenie działalności gospodarczej. Nie można wykluczyć, że uczelnia będąca wyższą szkołą niepubliczną świadcząca odpłatnie usługi edukacyjne posiada status przedsiębiorcy, a prowadzona przez nią działalność ma charakter działalności gospodarczej w rozumieniu tego przepisu.

Z tych wszystkich względów przyjąć należało, że roszczenie powoda już tylko na zasadzie art. 751 pkt 1 i 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c. w całości uległo przedawnieniu.

Przyjęcie, że poprzednik powoda odpowiada definicji legalnej przedsiębiorcy zawartej w art. 43¹ k.c. z odwołaniem się do pojęcia działalności gospodarczej z art. 2 u.s.d.g., powoduje, iż do roszczeń objętych niniejszym postępowaniem znaleźć może też zastosowanie trzyletni ogólny termin przedawnienia odnoszący się do roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (art. 118 k.c.), jak to przyjął Sąd Rejonowy.

W literaturze przyjmuje się, że określenia: zawodowego trudnienia się czynnościami w postaci utrzymania, pielęgnowania, wychowania lub nauki oraz utrzymywania zakładów przeznaczonych do świadczenia wskazanych wyżej usług oznaczają, że chodzi w tym przepisie o przedsiębiorcę w rozumieniu przepisu art. 43¹ k.c.

Przepis art. 43¹ k.c. zawiera definicję przedsiębiorcy stworzoną na potrzeby prawa prywatnego i pojęcie przedsiębiorcy jest zdefiniowane przez ten przepis bardzo szeroko, szerzej niż pojęcie przedsiębiorcy funkcjonujące w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej. Szeroko na gruncie tego przepisu wykładane jest również pojęcie działalności gospodarczej. Za działalność gospodarczą uznaje się działalność, która ma zarobkowy charakter. Przy takim pojmowaniu działalności gospodarczej, wyższą uczelnią niepaństwową świadczącą odpłatnie usługi edukacyjne można uznać za przedsiębiorcę w rozumieniu przepisu art. 43¹ k.c.

Zauważyć również należy, iż nawet zastosowanie jako podstawy prawnej rozstrzygnięcia, przywołanego w apelacji przepisu art. 118 k.c., nie mogło skutkować zmianą zaskarżonego wyroku zgodnie z wnioskiem sformułowanym w jej treści, albowiem świadczenie do jakiego został zobowiązany pozwany w ocenie Sądu Okręgowego uznać należy za świadczenie okresowe. Polegało ono bowiem na uiszczaniu należności w powtarzającym się w regularnych odstępach czasu przez okres trwania stosunku prawnego, które jednak nie składały się na z góry określoną co do wielkości całość. Globalny rozmiar tych świadczeń zależał bowiem od czasu trwania stosunku prawnego – okresu pobierania nauki. Mógł się on zakończyć przed czasem planowanym według harmonogramu studiów (w wypadku skreślenia z listy studentów lub innej regulacji), albo ulec przedłużeniu (w wypadku powtarzania semestru lub roku). Ta właśnie cecha odróżnia świadczenia okresowe od podzielnych świadczeń jednorazowych, których spełnienie zostało rozłożone na części (raty). Każde ze świadczeń okresowych jest samoistnym świadczeniem (nie częścią jednego większego świadczenia), przedmiotem odrębnego roszczenia, które oddzielnie od pozostałych staje się wymagalne i ulega przedawnieniu w terminie 3 lat. Roszczeniami o świadczenia okresowe, podlegającymi trzyletniemu przedawnieniu, są przede wszystkim roszczenia o zapłatę rent, czynszów oraz odsetek. Powszechnie przyjmuje się również, że opłaty za naukę w szkole są świadczeniami okresowymi.

Świadczenie odpowiadające wskazanym wcześniej cechom ma charakter okresowy także wówczas, gdy stosunek prawny nawiązano na czas określony, wskutek czego można by zasadniczo z góry wyliczyć sumę świadczeń dłużnika. Świadczenie mające z natury charakter okresowy (np. czynsz najmu) zachowuje ten charakter także wówczas, gdy umowa stron stanowi, że ma być spełnione jednorazowo (tak Z. Radwański, Uwagi o zobowiązaniach trwałych (ciągłych) na tle kodeksu cywilnego, SC 1969, t. XIII-XIV, s. 254). Argumentem za tym stanowiskiem jest to, że wysokość świadczenia zawsze jest związana z czasem trwania zobowiązania, co uwidacznia się szczególnie w wypadku przedłużenia czasu jego trwania ponad zaplanowany okres, bądź też jego skrócenia. Jest oczywiście możliwe obliczenie z dużym prawdopodobieństwem pełnej wysokości chesnego, przy przyjęciu, że nauka w szkole wyższej przebiegała będzie bez zakłóceń, a student zakończy ją w określonym terminie. Możliwe jest również ustalenie, że chesne będzie płatne jednorazowo i będzie stanowiło z góry oznaczoną kwotę, co nie zmienia faktu, że świadczenie takie będzie nadal miało charakter okresowy.

Wskazać również należy, że należności z tytułu chesnego nie są w istocie zaliczane na poczet jednego świadczenia. Student korzysta z dostępu do świadczeń szkoły wyższej i jest obowiązany do zapłaty z tego tytułu co pewien okres (najkrócej miesiąc) ustalonej kwoty. Zarówno ten okres, jak i wysokość chesnego może w trakcie pobierania nauki ulegać zmianie, strony umowy mogą ją w razie potrzeby przedłużyć. W takiej sytuacji nie sposób przyjąć, że miesięczne

opłaty za naukę w szkole należy traktować jak raty zaliczane na poczet jednego świadczenia, bo świadczenie pieniężne za usługi, które uczelnia będzie świadczyć studentowi, jak i czas trwania tych świadczeń – mogą być jedynie szacowane, a podstawą tych szacunków będzie planowany czas trwania zobowiązania.

Sąd Okręgowy podziela to stanowisko, na taką ocenę wpływ ma również ocena specyfiki świadczeń szkoły na rzecz studenta. Jak wskazano wyżej zobowiązanie w tym zakresie ma charakter ciągły i nie polega na jednorazowym świadczeniu, ale na „prowadzeniu procesu nauczania”, „kształceniu studentów” – jest to co do zasady związane ze stałym dostępem studentów do różnego typu usług o charakterze edukacyjnym, świadczonych przez uczelnię. Z treści wewnętrznych uregulowań uczelni - zarządzenia Prezydenta Wyższej Szkoły (...)w W. wynika także, iż koszt czesnego za poszczególne okresy studiów jest różny, w zależności od specjalizacji oraz zakresu dostarczanych usług, co również wskazuje na to, że świadczenie w postaci wpłaty czesnego miało charakter okresowy, a jego wysokość zależała od czasu korzystania z usług edukacyjnych uczelni. W rozpoznawanym przypadku również czas studiów pomimo wcześniejszego podjęcia zobowiązania nie trwał przez cały okres zaplanowany harmonogramem, a nawet przez okres jednego roku i nie budzi żadnych wątpliwości, że z uwagi na wcześniejsze skreślenie z listy studentów, nie dało się z góry przewidzieć jakie zobowiązanie pieniężne ciążyć będzie na pozwanym.

W tej sytuacji zastosowanie przepisu art. 118 k.c., jako podstawy oceny podniesionego zarzutu przedawnienia, powodowałaby konieczność zastosowania go w zakresie rozwiązań szczególnych, to jest w odniesieniu do świadczenia okresowego, przy którym termin przedawnienia wynosi trzy lata, a nie lat dziesięć jak żąda powód. Wniesienie pozwu w dniu 30.11.2012 r. jednoznacznie wskazuje na przekroczenie również tego terminu przedawnienia, skoro roszczenie odnosi się do opłaty czesnego za okresy do 5.10.2008 r., 5.11.2008 r., 5.12.2008 r., 5.01.2009 r., 5.02.2009 r., 5.03.2009 r. i do 5.04.2009 r.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na zasadzie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 3 w zw. z § 13 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. - Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

(...)